

6.17.10.12. Rizikové práce

<http://www.guard7.cz/nabidka/lexikon-bozp/kategorizace-praci/rizikove-prace>

Podmínky a povinnosti při provozování rizikových prací stanovuje Zákon č. 258/2000 Sb.

Rizikovou prací je práce, při které je nebezpečí vzniku nemoci z povolání nebo jiné nemoci související s prací. Jsou to práce zařazené do **kategorie třetí a čtvrté** a práce zařazené do **kategorie druhé**, o kterých tak rozhodne **krajská hygienická stanice**.

Povinnosti zaměstnavatele při rizikových pracích

- bezodkladně zajistit mimořádná měření rizikových faktorů pracovních podmínek, pokud o to požádá poskytovatel pracovnělékřské péče nebo tak stanoví orgán hygienické služby,
- zjistit příčiny překročení limitní hodnot biologických expozičních testů a zabezpečit jejich odstranění, informovat o tom zaměstnance,
- vést evidenci rizikové práce u každého zaměstnance ode dne přidělení rizikové práce,
- u stanovených druhů práce ukládat evidenci po dobu 10 až 40 let od ukončení expozice,
- při svém zániku bez právního nástupce předat evidenci příslušné hygienické stanici,
- oznámit příslušné hygienické stanici skutečnosti ovlivňující zvýšení expozice zaměstnance.

Evidence rizikových prací

Povinnost zaměstnavatele evidovat rizikové práce stanoví § 40 Zákona č. 258/2000 Sb. o veřejném zdraví.

Evidence rizikových prací musí obsahovat u každého zaměstnance údaje:

- o jménu, příjmení a rodném čísle,
- o počtu směn odpracovaných při rizikové práci, s výjimkou rizika infekčního onemocnění,
- o datech a druzích provedených lékařských preventivních prohlídek a jejich závěrech, o zvláštních očkováních souvisejících s činností na pracovišti zaměstnavatele nebo o imunitě (odolnosti) k nákaze,
- o výsledcích sledování zátěže organismu zaměstnanců faktory pracovních podmínek a naměřených hodnotách intenzit a koncentrací faktorů pracovních podmínek a druhu a typu biologického činitele, s výjimkou údajů o zdravotním stavu zaměstnanců.

Evidence se ukládá po dobu **40 let po ukončení expozice**, jde-li o práce:

- s chemickými karcinogeny,
- s azbestem,
- v riziku fibrogenního prachu,
- s biologickými činiteli, které mohou vyvolat latentní onemocnění, onemocnění, která mají velmi dlouhou inkubační dobu nebo způsobují onemocnění, které se opakovaně projevují remisemi či mohou mít závažné následky.

 Používání biologických činitelů a azbestu

 Nakládání s nebezpečnými chemickými látkami

 Zásady pro práci s některými látkami

 Odborná způsobilost pro nakládání s nebezpečnými chemickými látkami

 Biologické monitorování – BM

První použití biologických činitelů skupiny druhé až čtvrté a práce, při kterých mohou být zaměstnanci ohrožováni azbestem a změny v takových pracích musí zaměstnavatel ohlásit krajské hygienické stanici do 30 dnů před zahájením práce a pokud dojde ke změně podmínek při práci s látkami obsahující azbest.

Opatření k předcházení a omezení uvedených rizik musí zaměstnavatel předem projednat s příslušnou krajskou hygienickou stanicí.

Při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky je každý povinen chránit zdraví lidí a životní prostředí a řídit se výstražnými symboly nebezpečnosti, standardními větami označujícími specifickou rizikovost a standardními pokyny.

Omezení poskytování chemických látek

Nebezpečné chemické látky a chemické přípravky klasifikované jako vysoce toxické se smějí poskytovat (prodávat, darovat) jen osobám oprávněným k nakládání s těmito látkami.

Látky toxické a žíravé se nesmějí poskytovat:

- osobám mladším 18 let,
- osobám zcela nebo zčásti zbaveným způsobilosti k právním úkonům.

Látky vysoce toxické nebo žíravé se nesmějí prodávat v prodejních automatech a do přinesených nádob.

Omezení práce s chemickými látkami

Osoby ve věku 15 až 18 let smějí pracovat s nebezpečnými látkami jen rámci přípravy na povolání a to:

- s toxickými a žíravými pod přímým dozorem odpovědné osoby,
- s vysoce toxickými jen pod přímým dohledem osoby odborně způsobilé.

Osoby ve věku 10 až 18 let smějí nakládat s žíravými látkami, pokud jsou součástí výrobku klasifikovaného jako hračka.

Podnikatelé mohou nakládat s vysoce toxickými látkami, pokud mají pro nakládání s látkami zajištěnou osobu odborně způsobilou. Jednotlivé činnosti může provádět i zaměstnanec prokazatelně zaškolený odborně způsobilou osobou. Školení se opakuje 1x ročně. O proškolení se pořídí písemný záznam, který se uchovává nejméně po dobu 3 let.

Osoby, které v rámci svého zaměstnání nebo přípravy na povolání nakládají s nebezpečnými chemickými látkami klasifikovanými jako vysoce toxické, toxické, žíravé nebo karcinogenní označené R-větou 45 nebo 49, mutagenní označené R-větou 46 a toxické pro reprodukci označené R-větou 60 nebo 61, musí být prokazatelně seznámeny s nebezpečnými vlastnostmi chemických látek, zásadami ochrany zdraví a životního prostředí a zásadami první předlékařské pomoci.

Pro pracoviště, kde se s uvedenými látkami nakládá, musí zaměstnavatel vydat písemná pravidla o bezpečnosti, ochraně zdraví a životního prostředí při práci s těmito látkami. Pravidla musí obsahovat zvláště informace o nebezpečných vlastnostech těchto látek, pokyny pro bezpečnost a ochranu zdraví a životního prostředí a pro první

předlékařskou pomoc. Pravidla musí být zaměstnancům na pracovišti volně přípustná a musí být projednána s příslušnou krajskou hygienickou stanicí.

Skladování nebezpečných chemických látek

Skladovat nebezpečné chemické látky vysoce toxické se smí jen v uzamykatelných prostorách zabezpečených proti vloupání a vstupu nepovolaných osob. Při tom musí být vyloučena záměna a vzájemné škodlivé působení uskladnění chemických látek a zabráněno jejich pronikání do životního prostředí.

Nakládat s nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky klasifikovanými jako vysoce toxické (mimo výrobu, dovoz nebo prodej) mohou jen osoby odborně způsobilé. Jsou to:

- Osoby se stanoveným vysokoškolským vzděláním
 - vysokoškolské vzdělání v akreditovaném magisterském studijním programu všeobecné lékařství nebo farmacie, nebo v akreditovaných magisterských studijních programech v oblasti veterinárního lékařství a hygieny,
 - vysokoškolské vzdělání v oblasti oborů chemie,
 - vysokoškolské vzdělání v oblasti skupiny učitelských oborů se zaměřením na chemii,
 - vysokoškolské vzdělání a mají doklad o absolvování speciální průpravy pro výkon práce ve zdravotnictví nebo doklad o absolvování celoživotního vzdělávání v oboru toxikologie,
 - vysokoškolské vzdělání v akreditovaném magisterském studijním programu rostlinolékařství nebo ochrana rostlin, popřípadě v rámci programu celoživotního vzdělávání v tomto oboru.
- Osoby, které mají jiné vzdělání a které se úspěšně podrobili zkoušce odborné způsobilosti u komise krajské hygienické

stanice.

O složení zkoušky se může ucházet osoby starší 18 let bydlící na území ČR. Úspěšný uchazeč obdrží po zkoušce osvědčení o odborné způsobilosti platné po dobu 5 let. Podrobnosti o zkoušce jsou uvedeny ve Vyhlášce č. 428/2004 Sb.

Bližší informace o chemických látkách a chemických přípravcích jsou uvedeny v kapitole Chemické látky, příp. Zákoně č. 350/2011 Sb.

Biologické monitorování – BM sledování výskytu sledované chemické škodliviny (nebo jejich metabolitů) přímou cestou do organismu člověka. Vzorkem je nejčastěji moč a krev, někdy vydechovaný vzduch, vlasy, sliny nebo stolice. Sledovaná škodlivina se nazývá biomarker expozice. Určitá hladina je stanovena jako biologický limit při kterém se předpokládá, že nehrozí při současné expozici poškození zdraví. Biologické limity jsou navrhovány tak, aby byly v souladu s přípustnými expozičními limity (PEL), pro koncentraci škodlivých látek v pracovním ovzduší. Pro provedení BM a odběr vzorků je nutný souhlas vyšetřovaného zaměstnance.

Oproti analýze pracovní ovzduší má BM výhodu v tom, že:

- podchycuje celkové množství škodliviny přítomné v organismu bez ohledu na cestu vstupu,
 - odhalí expozici z nečekaných nebo zatajených zdrojů,
- Nevýhodou BM je, že:

- provedení je složitější a náročnější,
- jde uplatnit u menšího počtu škodlivých látek, používá se především u rozpouštědel a těžkých kovů

© [GUARD7](#)